ואפי' [א]ר' יוסי ברבי יהודה לא קאמר אלא דעץ אבל דחרם לא רב יצחק בר [א] יהודה הוה רגיל קמיה דרמי בר חמא שבקיה ואזיל [ב] לרב ששת יומא חד פגע ביה אמר ליה אלקפטא נקטן [ג] ריחא אתי לה ליד משום דאזלת לך לקמיה דרב ששת הוית לך כי רב ששת א"ל לאו מש"ה מר כי בעינא מילתא [ד] פשיט לי מסברא כי משכחנא מתניתא פרכא לה רב ששת כי בעינא מילתא מיניה פשיט לי ממתניתא דכי נמי משכחת מתניתא ופרכא מתניתא ומתניתא היא אמר ליה בעי מיני מילתא דאיפשיט לך כי מתניתא בעא מיניה בישל במקצת כלי [ה] טעון מריקה ושטיפה [ו] או אין טעון א"ל אינו טעון מידי דהוה אהזאה והא לא תנא [ז] הכי א"ל מסתברא כבגד מה בגד [ב]אינו טעון כיבוס אלא מקום הדם אף כלי אינו טעון מריקה ושטיפה אלא במקום בישול א"ל מי דמי דם לא מפעפע בישול מפעפע ועוד תניא חומר בהזאה ממריקה ושטיפה וחומר במריקה ושטיפה מבהזאה חומר בהזאה שהזאה ישנה בחטאות החיצונות ובחטאות הפנימיות וישנה לפני זריקה מה שאין כן במריקה ושטיפה חומר במריקה ושטיפה שהמריקה ושטיפה נוהגת בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים [א]בישל במקצת הכלי טעון מריקה ושטיפה כל הכלי מה שאין כן בהזאה א"ל [ג]אי תניא תניא וטעמא מאי אמר קרא [1]ואם בכלי נחשת בושלה ואפילו במקצת כלי: אחד קדשי קדשים וכו': ת"ר [ד][2]חטאת אין לי אלא חטאת כל קדשים מנין ת"ל [2]קדש קדשים היא יכול שאני מרבה את התרומה ת"ל [3]אותה פרט לתרומה דברי ר' יהודה ר"ש אומר קדשי קדשים טעונין מריקה ושטיפה קדשים קלים אינן טעונין מריקה ושטיפה דכתיב קדש קדשים קדשי קדשים אין קדשים קלים לא מ"ט דרבי יהודה מדאיצטריך אותה למעוטי תרומה מכלל דקדשים קלים טעונין מריקה ושטיפה ור"ש אמר לך אותה כדאמרינן [ח] ותרומה לא בעיא שטיפה ומריקה והתניא[ה] [ב]קדרה שבישל בה בשר לא יבשל בה חלב ואם בישל בנותן טעם [ט] [ג]תרומה לא יבשל בה חולין ואם בישל בנותן טעם אמר אביי [י] לא צריכא אלא לדאמר [יא] מר בישל במקצת כלי טעון מריקה ושטיפה כל הכלי [ז]הא תרומה לא צריך אלא מקום בישול רבא אמר [ה]לא צריכא אלא לדאמר מר [ח]במים [ט]ולא ביין במים ולא במזוג הא [יב] אפי' ביין ואפי' במזוג [י]רבה בר עולא אמר לא צריכא אלא לדאמר מר מריקה ושטיפה בצונן הא אפי' בחמין הניחא למ"ד מריקה ושטיפה בצונן אלא למ"ד מריקה בחמין ושטיפה בצונן מאי איכא למימר שטיפה יתירתא:

מתני' [ו]רבי טרפון אומר בישל [יג] מתחילת הרגל יבשל בו כל הרגל וחכ"א [ז]עד [יד] זמן אכילה מריקה ושטיפה [ח]מריקה כמריקת הכוס ושטיפה כשטיפת הכוס מריקה [טו] ושטיפה בצונן

בישל במקצת כלי טעון מריקה ושטיפה כל הכלי או אינו טעון. תימה מאי קמבעיא ליה ומאי ס"ד דרב יצחק אי כשמקצת כלי על האש שמבשל בו [חסן] ושאר הכלי צונן קמבעיא ליה אם כן מאי קאמר בישול מפעפע הא לא מפעפע בכוליה כלי ואי בשכל הכלי חם פשיטא דמפעפע בכוליה ובעי מריקה ושטיפה ואי קמבעיא ליה אי מפעפע בכוליה כלי או לא אם כן בשאר איסורים נמי מיבעי ליה:

חומר במריקה ושטיפה כו'. תימה אמאי לא קאמר שהמריקה ושטיפה הוא לאחר זריקה מה שאין כן בהזאה וי"ל דלא חשיב חומרא אלא מה שלפני זריקה קודם כפרה שתלוי בעבודת הדם:

מדאיצטריך אותה למעוטי תרומה כו'. דמקדש קדשים הוה ממעטינא קדשים קלים וכל שכן תרומה הלכך [כח] דרשינן אותה למעוטי תרומה דוקא ודאי דאין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות:

לא צריכא מדאמר [יא] מר מריקה ושטיפה בצונן. אחר הגעלה הא אפי' בחמין פירוש תרומה סגי בהגעלה ולא בעיא מריקה ושטיפה בצונן ופריך הניחא למאן דאמר מריקה ושטיפה בצונן פירוש אחר הגעלה אלא למ"ד מריקה בחמין ושטיפה בצונן דמריקה היינו הגעלה מאי איכא למימר ומשני שטיפה יתירתא דצריך לעשות בקדשים שטיפה יתירתא אחר הגעלה משא"כ בתרומה ויש ללמוד מכאן דכלים האסורין [כט] כשמגעילן אין צריך לשוטפן בצונן אחרי כן אף על פי שנוהגין עתה לעשות כן (ט):

ואפי' לרבי יוסי כו'. במסכת סוכה בפרק החליל (דף נ:): **אבל דחרם לא.** כדאמרינן התם מאי מיעט מיעט חרס: **פגע ביה.** רמי בר חמא ברב יצחק: **אמר ליה.** רמי לרב יצחק: **אלקפטין** [טז] **נקטן ריח אתי לה ליד משום דאזלת לך קמיה דרב ששת הוית לך כי רב ששת.** משל הוא על גסי הרוח משתדלין [יז] לעמוד במקום גדולים (ואמר) הדוכום אחוזי בידי וריח המלוכה נקלט לתוך ידי. אלקפטא דוכוס במסכת שבועות (דף ו:): **א"ל לאו.** לא לגאוה נתכוונתי: **משכחנא** [יח] **מתניתא.** דלא אמרה הכי פרכא לה למילתיה דמר דשמעתא דאמורא במקום מתניתא ליתא: **פשיט** [יט] **ממתניתא** שמשניות [כ] סדורות בפיו כדאמרינן בעירובין (דף נד.) רב חסדא מרחשן [כא] שיפוותיה ממתנית' דרב ששת [כב] וכי נמי משכחנא כו': **דאיפשיט לך כי מתניתא.** מסברא איפשוט לך וכי תדוק במתניתא תשכח כוותאי: **מידי דהוה אהזאה** דם חטאת שניתז על הבגד דתנן במתניתין [נג:] אין טעון כיבוס אלא מקום הדם: **והא לא תניא הכי.** הא לא אשכחן מתניתא דקאי כוותך ולית אמרת דתפשוט כי מתני': **[א"ל] מסתברא כי בגד.** דמתניתין היא: **מפעפע.** מתפשט בכל הכלי: **חומר בהזאה** (א) **מבמריקה כו'.** בדם חטאת שניתז על הבגד: מריקה ושטיפה אינה בפנימיות ואינה לפני זריקה שאין הכתוב מדבר אלא בנאכלות דסמיך ליה (ויקרא ו) כל זכר בכהנים יאכל אותה: הכי גרסי' בת"כ **כל הקדשים מנין ת"ל קדש קדשים היא.** וסמיך [כג] ליה כל זכר בכהנים יאכל אותה: **קדש קדשים היא.** ולקמן מפרש דקדש קדשים לאו דוקא מדאיצטריך אותה למעוטי תרומה דאי קדש קדשים דוקא אותה למעוטי מאי אתא לאו לקדשים קלים איצטריך וכ"ש (ב) לתרומה: **אותה.** יאכל אותה בתר מריקה ושטיפה כתיב: **אותה כדאמרן.** אותה כשרה ולא פסולה דאפקיה [כד] ר' שמעון לעיל (דף נג.) חטאת שהיתה לה שעת הכושר ונפסלה: **ואם בישל כנ"ט.** נאסרין החולין לזרים. אלמא בעי הגעלה לפלוט איסור הנבלע בכלי שלא יאסר: **אמר אביי.** מודינן דהגעלה בעי ולא נצרכא האי דאימעיט מתורת מריקה ושטיפה: **אלא מקום בישול.** הא [כה] דאמרינן בקדשים צריך מריקה כל הכלי גזירת הכתוב היא כדת [כו] מריקה ושטיפה: **אלא לכדאמר מר.** בתורת כהנים ומורק ושוטף במים במים ולא ביין כו': **במזוג.** מים ויין כאחד שני חלקי מים ואחד יין: **הא.** תרומה אפי' ביין ומזוג דלא קפדינן אלא להגעלת איסור הנבלע בו: הכי גרסינן **לא נצרכא אלא לכדאמר מר מריקה ושטיפה בצונן הא אפילו בחמין הניחא למאן דאמר מריקה ושטיפה בצונן אלא למאן דאמר מריקה בחמין ושטיפה בצונן מאי איכא למימר שטיפה יתירתא: לא נצרכא אלא לכדאמר מר.** לקמן (דף צז.): **מריקה ושטיפה בצונן.** בר מהגעלת חמין הא דתרומה דלאימעיט מתורת מריקה ושטיפה סגי לה בהגעלת חמין לחודייהו: **אלא למ"ד מריקה בחמין.** והיא הגעלה שלהן מהשתא ממאי אימעיט תרומה: ומשני **שטיפה יתירתא.** בצונן איכא בקדשים בתר מריקה דהוא הגעלת חמין ותרומה לא בעי שטיפת צונן: **מתני' יבשל בו כל הרגל.** בלא מריקה ושטיפה ולבסוף הרגל ימרוק וישטוף. וטעמא מפרש בגמרא [צז.]: **וזמן אכילה כו'.** מפרש בגמרא [שם] מאי קאמר: **מריקה כמריקת הכוס.** מכפנים ככוס של ברכה כדאמרינן בברכות (דף נא.) שטעון הדחה בפנים [כז] ושטיפה מבחוץ: האסכלא

עין משפט נר מצוה

נג א מיי' פ"ח מהל' מעה"ק הלכה יג:
נד ב מיי' פ"ט מהל' מאכלות אסורות הלכה יא טוש"ע י"ד סימן קג:
נה גדה מיי' פרק טו מהלכות תרומות הלכה יט:
נו ו מיי' פ"ח מהל' מעה"ק הלכה יב:
נז ז מיי' שם הלכה יד:
נח ח מיי' שם הלכה יג טוש"ע י"ד סי' קכא סע' א [וע"ש בביאור הגר"א]:

תורה אור השלם

1. וּכְלִי חֶרֶשׂ אֲשֶׁר תְּבֻשַּׁל בּוֹ יִשָּׁבֵר וְאִם בִּכְלִי נְחֹשֶׁת בֻּשָּׁלָה וּמֹרַק וְשֻׁטַּף בַּמָּיִם: ויקרא ו, כא
2. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו לֵאמֹר זֹאת תּוֹרַת הַחַטָּאת בִּמְקוֹם אֲשֶׁר תִּשָּׁחֵט הָעֹלָה תִּשָּׁחֵט הַחַטָּאת לִפְנֵי יְהוָה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא: ויקרא ו, יח
3. כָּל זָכָר בַּכֹּהֲנִים יֹאכַל אֹתָהּ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא: ויקרא ו, כב

מוסף רש"י

אלא מקום הדם. ולא כל הבגד (לעיל צג:).

ליקוטים

במים ולא ביין כו'. [שאר משקין מבליעין ולא מפליטין] והמים מפליטין ולא מבליעין] לפיכך אין הגעלה בשאר מיני משקין אלא במים. ואע"ג דגבי ומורק ושוטף במים דריש בתורת כהנים במים ולא ביין ולא במזוג ואמרינן בפרק דם חטאת דבתרומה אפילו ביין ואפילו במזוג, ההיא אביי הוא דאמרה ולענין מריקה ושטיפה רצונן אמרה, אבל הגעלה דחמין דמפליט איסורין במים היא ודאי. אי נמי קסבר אביי יין ומזוג מפליטין הן וחומר הוא בקדשים אבל שמן ושומן וחלב וכיוצא מהן ודאי מבליעין ואין מפליטין. ורבא פליג עליה דאביי בפרק דם חטאת ומוקי לה בפלוגתא אחריתי, ולדידיה אפילו ביין ומזוג אין מגעילין בתרומה ובשאר איסורין שבתורה ואין צריך לומר בשאר כל המשקין. (תמר"ן חולין קח ע"ב) ומה שכתב מר דיש אומרים שאין מגעילין אלא במים ולא בשאר משקין ומההיא דמים ולא במזוג, כן היה אומר לנו הרמב"ן ז"ל, והוא היה סבור שחרשה ומאוחה ראיה ממש. עוד היה אומר לנו ששאר משקין מבליעין ולא מפליטין והמים מפליטין ולא מבליעין. ועל כן היה אומר לנו דמותר להגעיל אפילו כלי בן יומו ואע"פ שאין במים ששים כנגד כל הכלי אע"פ שרבינו יצחק ז"ל בעל התוספות אסר. וילדות היתה בי והעזתי פני בו ודתי לפניו, וזאת היתה תשובתי. אם כן אמרתי בשר נבלה שנפל לתוך [illegible]

מסורת הש"ס

א) [סוכה נ: סוטה יד: מנחות כח:], ב) [לעיל נג.], ג) [שבת קטו: וש"נ], ד) ת"כ צו פ"ז ה"ו, ועי' תו' לעיל צב. ד"ה יכול, ה) תוספ' תרומות פ"ח ה"יב חולין צז. קיא., ו) ת"כ שם ה"ג, ויקרא רבה פ"ו ה"ז, פ"ז ה"ד, כעי"ז לעיל כב., ז) ע' ירוש' תרומות פי"א ה"ד (ובמה"פ), ח) ת"כ צו פ"ז ה"ב, ט) [ועי' תו' פ"ו ע"ו. ד"ה מכלן], י) ע' רש"י לעיל דף צו. אות יז.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה חומר בהזאה כדם חטאת וכו' הבגד מבמריקה כו': (ב) ד"ה קדש קדשים וכו' וכ"ש לתרומה. נ"ב א"כ ל"ל אותה וק"ל:

שינויי נוסחאות

א] בריה דרב יהודה כל"ל (ישי"ח): ב] ואזיל קמיה דרב ששת (ישי"ח): ג] נקטן ביד ריחא (ישי"ח): ד] מילתא מינה פשיט (ישי"ח): ה] מספר ישן בישל במקצת כלי ומקצת האחר הוא חוץ לאש (בש"ב וגי') ומשמע שהוא גירסא. וכן בת"כ מביא זה כגירסא. אלא בשטמ"ק הביא זה כפירוש: ו] ושטיפה כל הכלי כל"ל (ישי"ח): ז] ל"ל תניא (ישי"ח): ח] נ"ל לכדאמרן ותרומה לא צריכא קרא. ותרומה לא בעי כו' (פרי"ה), ופי' דתרומה ל"ל קרא למעוטי דהא קדש קדשים כתיב וממעטה אפילו קדשים קלים וכ"ש תרומה: ט] טעם בישל בה תרומה כו' (ישי"ח): י] בכל כתה"י וכד"ר לפ"ט וס"ח וילקוט וכס"מ, מהפך מילותיו של אביי לדרבא ודרבא לאביי, דאביי מתרץ במים ולא ביין כו' ורבא מתרץ בישל במקצת וכו'. וכן משמע ברש"י בכל הד' הישנים שהדיבור אלא מקום בישול הוא אחר הדיבור הא תרומה אפי' ביין (תק"ס). וכ"ה בתוס' רשב"א סי' תק"נ ובמי' הרמב"ן לחולין הובא בליקוטים: יא] נ"ל לכדאמר. וכן להלן בשני הפעמים (שטמ"ק): יב] הא תרומה כל"ל (צי"ט), וכל"ל להלן, [אולם מרש"י ותוס' נר' דגרסי כלפנינו]: יג] נ"ל אם בישל וכ"ה במשנה שבמשניות (הגרי"ב, שי"ח): יד] ל"ל כל (גליון): טו] נ"ל מריקה בחמין (גליון) וכ"ה ני' הרמב"ם וכ"ה במשניות ועי' תוי"ט מלא"ם בס"ש וקר"א: טז] אלקפטא נקטן ביד רית בר' (ישי"ח): יז] המשתדלין (בזהי"ח ושי"ח), ואת"כ בס"א להיות אצל גדולים (שי"ח): יח] נ"ל כי משכחנא (ישי"ח): יט] פשיט לי (שי"ח): כ] נ"ל שהבריתות (הגרי"ב): כא] נ"ל מתרתן (גליון): כב] כד"ר לפ"ט וס"ח וכס"מ נוסף ואמר [וכס"מ ואומר] לי ת"ש דתניא כי הא מילתא. וכן תיקן בס"מ [וכד' יילנת כפי הגר' נסמן שלא במקומו]: כג] דסמיך ליה כו' יאכל אותה קדש קדשים כו' כל"ל והד"ת (שטמ"ק). ועי' טה"ק: כד] ואפקיה ר"ש לעיל לחטאת (ב"ש): כה] נ"ל והא (באה"ח): כו] בכתה"י כדת: כז] מבפנים (ישי"ח): כח] הלכך כדדרשי' אותה למעוטי תרומה ע"כ דוקא תרומה ולא קדשים קלים דאין מיעוט וכו' כל"ל (צי"ט), וכס"מ מתקן להלן ודמי לאין מיעוט: כט] נ"ל הבלוצין (גליון): ל] ע' אות כ':

שיטה מקובצת

בישל במקצת כלי. גליון. פי' שמקצת האחר הוא חוץ לאש:

[illegible] דבר לא מצא רבינו תשובה מספקת להעמיד לי דבריו אלו. גם על שאר המשקין אמרתי שהם מפליטין על כרחנו, שהרי קנקנין שנתן גוי לתוכן יין שנינו קנקנים של גוי ויין ישראל כונס לתוכן אסור בשתיה. ואם [illegible] פלטו כלל מן היין שבתוכן. אלא אפילו חם היין מפליט יין הבלוע בתוכו כל שכן אם בשל בתוכו יין. ועוד שאם אתה אומר כן שאר משקין מותר לבשלן בכלים אסורין והא ודאי ליתא. ואי מהתיא דתורת כהנים [illegible] במזוג, אדרבה מינה משמע לי איפכא, מדגרסינן בזבחים פ' דם חטאת (דף קד ע"ב) ת"ר חטאת אין לי אלא חטאת שאר קדשים מנין ת"ל קדש קדשים. יכול אף תרומה ת"ל אותה דברי רבי יהודה וכו' כדאיתא התם. [illegible] מריקה ושטיפה, והתניא קדרה שבשל בה בשר לא יבשל בה חלב ואם בשל בנותן טעם. בשל בה תרומה לא יבשל בה חולין ואם בשל בנותן טעם. כלומר דאף בלע של תרומה אוסר עד שיגעיל ויוציא את בלעו [illegible] ושטיפה. אמר אביי לא צריכא לכדאמר מר במים ולא ביין במים ולא במזג, והא אפי' ביין. כלומר גבי קדשים גזרת הכתוב היא אבל בתרומה דלהוציא הבלע בלבד אפילו במזג וביין. וכן פי' שם רש"י ז"ל והא [illegible] קפדינן אלא להגעיל אסור הבלוע בו עכ"ל. אלמא מזג ויין מפליטין הן (תמר רפב"א ח"א סי' תקג): שטיפה יתירתא. כתב בתשובה ע"ש רש"י שמיד לאחר הגעלה בעוד מים רותחין עליהם צריך לשוטפן מיד במים [illegible] הרותחין שעליהם וכ"כ רב האי וכן נוהגין ולא משום שלא יחזור ויבלעו המים שעליהן שאין לחוש לזה כדפרישית אלא שנהגו כן (מהר"מ סי' תנ"ג): בסוף ע"ז כתב הרא"ש נהגו העולם לשטוף מים צוננים על [illegible] בזה, אי משום להדיח מי הפליטה מן הכלי שלא יחזור ויבלע בו, בזה אין תקנה כי מיד כשהוציאוהו מן המים הרותחים עם עלייתו הוא בולע, כי אי אפשר לצמצם כל כך למהר ולשפוך עליו. ועוד כי אפילו בתוך [illegible] פליטתו ולהכי בעינן שיהיו המים ס' ואז אין לחוש אם חוזר ובולע. וסמך למנהג מצינו בפ' דם חטאת דקאמר התם גבי מריקה ושטיפה דקדשים לא נצרכה לשטיפה יתירתא, לשון יתירתא משמע ששטיפה אחת [illegible] לא בעי אלא שטיפה אחת ובקדשים אחת יתירה, ושטיפה דהתם צונן הוא עכ"ל. וכ"ז מדברי התוספות. וכתבו עוד התוספות וצ"ל דזה נהגו בשטיפת צונן בכל הגעלות מיהו בקונטרס פירש שם ששטיפה היא שטיפת [illegible] ולפיכך צריך טעם למנהג. והרמב"ם כתב בפ"ה שאחר שהגעיל הכלי שוטף אותה וכתב הי"ה וזהו לפי דעת קצת מפרשים ממה שאמרו בפ' דם חטאת מריקה בחמין ושטיפה בצונן ויש שאמרו שאינו מטעם זה אלא [illegible] כך היא דעת הגאונים והאחרונים שצריכין שטיפה כדברי רבינו עכ"ל. ורבינו כתב בטור יו"ד סימן קכ"א לאחר הגעלה ישטפנו בצונן בדרך ששוטפין הכוס וכתב רש"י שצריך שישטפנו מיד במים קרים בעוד [illegible] ויבלע, ור"י כתב שאפילו לא שטפו מיד לא נאסר כי אין חוזר ובולע. ומ"מ נוהגים לשטפו מיד וכן ראוי לעשות עכ"ל (נ"י שם). בישל מתחילת הרגל כו'. הא דאמר ר' טרפון ברגל ה"ה אפילו *) כל ימות השנה נמי מצי למעבד הכי אלא אורחא דמילתא קאמר משום דברגל שכיח שלמים ואפשר דמשכחת ביה כל יום ויום גיעול (רלב"ח ת"כ סי' נו):